

Το ιστορικό γεφύρι της Τσιόπινης Γρεβενιτίου

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ

ΕΤΟΣ 2ο - ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 7

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΓΕΡΑΝΙΟΥ 41 - ΑΘΗΝΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1995

ΟΙ ΤΣΕΛΙΓΚΑΔΕΣ και όχι μόνο

Γράφει ο Γιώργος Μότσης - Δασκαλος

Θυμάμαι με νοσταλγία, όσο κι αν φαίνεται παράξενο, εκείνες τις σκληρές εποχές, μετά τον εμφύλιο στο χωριό.

Ο κόσμος φτωχός, πεινασμένος, ξυπόλητος σχεδόν, έδινε τον αγώνα για επιβίωση, για ένα κομμάτι ψωμί, όπως λέει ο μπάρμπα-Νικόλας ο πατέρας μου, καλή του ώρα.

Τότε το όνειρο πολλών ήταν να αποκτήσει δυο-τρεις κατσίκες, ένα γαϊδουράκι ίσως και μουλάρι, κι ήταν σχεδόν άρχοντας εκείνος που είχε τα γίδια του, το μουλάρι και το σπίτι "της στέγασης". Την ημέρα δουλειά στη Ρίμπα, στο Τροντόνι, στο Μπασαρά, στις Πλουκιάτες και το βράδυ κουρασμένος, απολογισμός του καθημερινού μόχθου.

Το χωριό γεμάτο ζωή, το σχολείο γεμάτο παιδιά, οι καρδιές γεμάτες όνειρα κι ελπίδες και τα στομάχια άδεια.

Τότε λοιπόν το όνειρο πολλών ήταν να αυξήσουν τα γιδοπρόβατά τους, νάχουν το γάλα άφθονο, το τυρί, το βούτυρο, ήταν εποχές που οι άνθρωποι λαχταρούσαν τη χόρταση.

Άρχισαν λοιπόν να δημιουργούνται τα πρώτα υποτυπώδη "τσελιγκάτα".

Έτσι αν τους πάρει κανείς με τη σειρά απ' το Νοτιά απ' την "Καπιτσίνα" μέχρι το βοριά, ασφαλώς θα ξεκινήσει απ' το συχωρεμένο το μπάρμπα-Βασίλη το Γούλα. Σοβαρός, νοικοκύρης, που κοίταζε το βιό του και είχε, όπως φάνταζαν στα μάτια μου, θεόκτιστα μαντριά, αύξανε συνεχώς το κοπάδι του και ζύγιαζε τα κυπριά, ώστε όταν χτυπούν, να χαϊδεύει τα αυτιά του ξωμάχου, θεία μελωδία.

Ήταν η πρώτη μουσική μου εμπειρία, ανακατεμένος ο ήχος των κουδουνιών με το τραγούδι των γλυκόλαλων αηδονιών στα ρέματα, κάτω στην Τσιόρα, μου έχουν αφήσει στο νου και την καρδιά τις πιο γλυκιές παιδικές μου αναμνήσεις.

Σαν για συναγωνισμό, στην απέναντι ράχη, στο Κάλουτς, πρόβαλε το άλλο κοπάδι του μπάρμπα-Μήτρου του Βέρου. Μερακλής στο ταίριασμα των κουδουνιών, μου έχει μείνει αξέχαστη η αγέρωχη κορμοστασιά του, τα μετρημένα λόγια του, και η νοικοκυροσύνη. Πάντοτε του Λαζάρου μου έδινε δυο-τρία κουδούνια, για να περνώ με την παρέα μου στα σπίτια και να λέω, κατά το έθιμο, το "Λάζαρο" μετά μουσικής. Θυμάμαι τα μαντριά του στη "Φύλλα" ωραίο σπίτι, όμορφα περιφραγμένα καλαμποκοχώραφα που τα φύλαγαν θεόρατα αγριόσκυλα. Μέχρι εδώ έφτανε η ακτίνα της παιδικής μου δράσης.

Πιο βόρεια στο "Μπουνιάη" ο μπαρμπα-Βα-

σίλης ο Γαλάνης, άλλος Τσελιγκας της εποχής των παιδικών μου χρόνων, γελαστός ξωμάχος, άνθρωπος της εξοχής, άριστος νοικοκύρης, στόλιζε με το κοπάδι του την περιοχή και αντάλλαζε τους τράγους με τους άλλους, για να διασταυρώσουν τις ράτσες.

Εκεί, πιο Νότια, στην "Κάτσιδα" ο μπάρμπα-Μήτρης ο Πλόσκας, ο θεός μου, προσπαθούσε με την κόρη του τη Νίτσα και τον ξάδελφό μου το Γιάννη να στήσει το δικό του τσελιγκάτο. Σκληρή δουλειά, όμορφα κουδούνια, μεγάλα όνειρα. Και πιο "βόρεια" ο Μπίρμπος, ο Βόντινας, όλοι τους μερακλήδες νοικοκυραίοι, μαχητές της ζωής περήφανα "γεράκια" του βουνού και του λόγγου.

Αργότερα έκαναν μια προσπάθεια να κάνουν το δικό τους κοπάδι ο πατέρας μου, ο μπάρμπα Νικόλας, ο κυρ Απόστολος ο Σούλης, ο μπάρμπα Βασίλης ο Κουλούρης κάτω στο "νουκαμάρι" κοντά στο ποτάμι.

Όλοι φιλοδοξούσαν να γίνουν τσελιγκάδες, "νάχουνε χίλια πρόβατα και δυο χιλιάδες γίδια" προσπάθειες και όνειρα του 1950.

Εγώ μικρός, ξυπόλυτος και μυξιασμένος,

ΕΥΧΕΣ

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας εύχεται σε όλους τους συγχωριανούς και φίλους καλό καλοκαίρι και να θυμόμαστε ότι οι βρύσες, τα πλατάνια και όλες οι ομορφιές του χωριού, μας περιμένουν να μας προσφέρουν τη δροσιά και τη γαλήνη τους.

έβλεπα αυτούς τους σταυραετούς του αγώνα της ζωής και τους θαύμαζα και στα μάτια μου φάνταζαν, καβάλα στα μουλάρια τους και ακολουθούμενοι απ' τους πελώριους αγριόσκυλους σαν πρόσωπα μυθικά, σαν σταυραετοί των βουνών.

Δεν ξέρω, αλλά έχω την αίσθηση πως σ' αυτούς και τόσους άλλους, που πάλευαν με τη γκλίτσα, τον κασμά και το δικέλι, εκείνη την εποχή, εμείς οι πιο νέοι χρωστάμε τις ομορφιές που απολαμβάνουμε σήμερα στο αναγεννημένο απ' τις στάχτες του πανέμορφου ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ.

Στον τορρό του Αη Δημήτρη (ιερό πάτημα)

Καλοκαίρι του 1975 είκοσι χρόνια πριν: Με το φακό του ερασιτέχνη φωτογράφου να αποτυπώνει στο βράχο τις δύο πατημασιές του αλόγου Του.

Δίπλα ακριβώς η γονατιά. Ο θρύλος (προφορική παράδοση) επιμένει ότι έτσι είναι. (Σχετική ανάλυση κάνει στη στήλη "Τοπωνυμικά" ο καθηγητής και συνεργάτης της εφημερίδας μας Δ. Ράϊος.)

ΤΣΙΠΙΑΝΗ - Το δεύτερο χωριό μας

Του Αργύρη Παπαχριστοδούλου (Ζαμάνη)

Η Τσίπιανη ήταν το δεύτερο χωριό μας, που στα παλιά χρόνια μέχρι το 1946-47 καλλιεργούνταν τα αμπέλια. Μετά όμως τον εμφύλιο πόλεμο, έφυγαν οι νέοι απ' το χωριό μας και έτσι εγκαταλήφθηκε, αν και ήταν ο βασικός Αμπελώνας και βασική πηγή του κρασιού για τους Γρεβεντάτες.

Πολύς κόσμος το χειμώνα κατέβαινε στην Τσίπιανη για ξεχείμασμα. Είχαμε πάνω από 60 σπίτια εκεί και ο κόσμος όλο αυτό το διάστημα ασχολούνταν με το κλάδεμα, το σκάψιμο και γενικά την περιποίηση των αμπελιών. Πανηγυρικό χαρακτήρα έπερνε αργότερα το Σεπτέμβριο μετά το πανηγύρι της Βουτσάς ο τρύγος που διαρκούσε μια εβδομάδα. Σχεδόν όλο το χωριό κατέβαινε για τον τρύγο. Ορισμένοι είχαν βαρέλια και τα σταφύλια τα πατούσαν επί τόπου. Εκεί έβγαζαν και το τσίπουρο.

Άλλοι τα κουβαλούσαν στο χωριό με τα γαϊδουράκια ή τα μουλάρια. Εμείς τα παιδιά τότε (τι κρίμα που δεν είμαστε ακόμα παιδιά) μαζευόμαστε στο ποτάμι, στην Οβίρα του Κουλούρη και κάναμε μπάνιο.

Απ' τα καλύτερα κρασιά που διακρίνονταν

τότε ήταν του Τάκη Κουλούρη, του Ρέβενου, του Πέπη, του Αναγνώστη και ορισμένων άλλων που δεν θυμάμαι.

Τώρα όλη η Τσίπιανη έγινε δάσος. Ούτε καν φαίνεται ότι κάποτε εδώ υπήρχαν αμπέλια που κάναν το καλύτερο κρασί και ερχόταν απ' όλη την περιοχή, ιδιαίτερα απ' το Μέτσοβο και το αγόραζαν. Σήμερα ελάχιστοι έχουν κάτι και καλλιεργούν στην Τσίπιανη, όπως ο Γιάννης ο Τσουκάκης, ο Γρηγόρης ο Παναγιωτόπουλος, ο Γιάννης ο Παπαχριστοδούλος, ο Οδυσσεάς ο Σούλτης και ο μόνιμος κάτοικος της Τσίπιανης, ο Μπάρμπα Γιάννης ο Ράπτης.

Έχω τη γνώμη ότι ο ξεχασμένος αυτός τόπος μπορεί να ξανανιώσει, φτάνει να βρεθούν και άλλοι Γρεβεντάτες με όρεξη για δουλειά και με τη βοήθεια γεωπόνων καθώς και με δανειοδότηση από το κράτος, το γόνιμο αυτό κομμάτι του χωριού μας να γίνει ένας πραγματικός παράδεισος, το ποτάμι είναι εκεί και μπορεί να ποτίσει όλη την περιοχή.

Φυσικά χρειάζεται σοβαρή σκέψη και συνεννόηση. Το ζήτημα δεν είναι καθόλου εύκολο. Όμως είναι κρίμα ένας ευλογημένος τόπος σαν την Τσίπιανη να μένει ανεκμετάλλευτος.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΟΔΟΝΤΙΚΗ ΤΕΡΗΔΟΝΑ - ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ - ΠΡΟΛΗΨΗ

"Κάλλιον το προλαβαίνει παρά το θεραπεύειν" ήταν το περίφημο ρητό που διατύπωσε ο Ιπποκράτης στην αρχαιότητα.

Από εκείνη ακόμα την εποχή μέχρι και σήμερα, γίνεται ένας αδιάκοπος αγώνας στις ιατρικές επιστήμες για τη διατήρηση της υγείας του ανθρώπου όχι μόνο με την κατάλληλη θεραπεία αλλά βασικά με την πρόληψη των νοσημάτων και την ανεύρεση των αιτιών που τα δημιουργούν.

Ιδιαίτερα στο χώρο της Οδοντιατρικής, έχει γίνει μεγάλη προσπάθεια για την εξακρίβωση του αιτίου ή αιτιών που οδηγούν στη δημιουργία τερηδόνων.

Η τερηδόνα, νόσος του πολιτισμού, είναι μία από τις λίγες ασθένειες που έχει πανδημικό χαρακτήρα. Έτσι στην Οδοντιατρική, η πρόληψη της τερηδόνος και η προφύλαξη της ακεραιότητας των δοντιών αποτελούν πρωταρχικό σκοπό για τη διατήρηση της στοματικής υγείας.

Πολλά χρηματικά κεφάλαια διατίθενται κάθε χρόνο παγκόσμια, για τη συγκρότηση προληπτικών οδοντιατρικών προγραμμάτων, ενημέρωση του κοινού και για την διοργάνωση ερευνών για την εύρεση παραγόντων που θα συντελούσαν, αν όχι στην τέλεια εξαφάνιση της νόσου αυτής, τουλάχιστον στον έλεγχο και τον περιορισμό.

Η τερηδόνα, ή διαφορετικά το "χάλασμα των δοντιών", είναι μια διαδικασία τοπικής καταστροφής των δοντιών από μικροοργανισμούς.

Σήμερα πιστεύεται ότι οι αιτίες που προκαλούν την τερηδόνα είναι πολλές.

Τρεις όμως παράγοντες φαίνεται ότι είναι οι κυριότεροι, η συνείπαρξη των οποίων οδηγεί στην αρχική αποσβεστική των δοντιών και στην προοδευτική δημιουργία τερηδονικής κοιλότητας. Οι τρεις αυτοί παράγοντες είναι οι μικροοργανισμοί, η δίαιτα και ο ξενιστής (δηλαδή η σύσταση του σάλιου και των δοντιών). Επί πλέον, ένας τέταρτος παράγοντας που μπορεί να θεωρηθεί ουσιώδης στη δημιουργία της τερηδόνος, είναι ο χρόνος, δηλαδή

Γράφει ο Γεώργιος Καραβίδας
Χειρουργός Οδοντίατρος, Στοματολόγος

η χρονική διάρκεια που επικρατούν ευνοϊκοί όροι για τη δημιουργία τερηδόνων. Για να δημιουργηθούν λοιπόν οι τερηδόνες, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να υπάρχει ευαίσθητο στοματικό περιβάλλον. Επομένως η πρόληψη βασίζεται πάνω στις ακόλουθες προσπάθειες.

1. Αύξηση της αντίστασης του στοματικού περιβάλλοντος (π.χ. θεραπεία με φθόριο, προληπτικά σφραγίσματα, προφυλακτικός εμβολιασμός εναντίον των τερηδόνων.

2. Έλεγχος και ελάττωση τερηδογόνων μικροοργανισμών που βρίσκονται σε επαφή με το δόντι (έλεγχος δηλαδή της μικροβιακής πλάκας).

3. Κατανάλωση ειδικών μη τερηδογόνων ουσιών.

4. Ελάττωση του χρόνου που το τερηδογόνο υπόστρωμα βρίσκεται στη στοματική κοιλότητα, με ενημέρωση του κοινού, ώστε να ελαττωθεί η συχνότητα κατανάλωσης τερηδογόνων τροφίμων.

Η προσπάθεια των διαφόρων ερευνητών για την αυτοδυνάμωση ενός ή και των τεσσάρων παραγόντων που οδηγούν στο σχηματισμό τερηδόνος είναι αξιόλογη και έχει σαν αποτέλεσμα την παρουσία ενός εντυπωσιακά μεγάλου αριθμού μελετών για την ανάπτυξη πλούσιας βιβλιογραφίας.

Ιδιαίτερα ο ρόλος της διαίτης στην τερηδογόνο διαδικασία έχει συζητηθεί πολύ τις τελευταίες δεκαετίες. Σήμερα πιστεύουμε ότι η ζάχαρη είναι ένας βασικός παράγοντας που συντελεί στη δημιουργία τερηδόνων.

Επειδή όμως η κατανάλωση τροφών που έχουν γλυκιά γεύση συνδυάζεται συνήθως με τις ευχαρίστες στιγμές του ανθρώπου και δίκαια θεωρείται ανθρώπινη αδυναμία, είναι σχεδόν ακατόρθωτο να αποκλειστεί η ζάχαρη από τη δίαιτα, όσο βλαβερή κι αν είναι.

Έτσι, ο πιο σπουδαίος σκοπός ότι διαιτητική συμβουλή στοχεύει με την οδοντική υγεία και παράλληλα μια μέσα αποδεκτή λύση είναι να ενθαρρύνο-

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗΝ 4η ΣΕΛΙΔΑ

ΛΑΟΛΟΓΙΚΑ

Επιμέλεια: Μαρία Βόντινα

Στο χωριό μας λέμε πολλές παροιμίες. Πόσες όμως είναι Ηπειρώτικες και πόσες φερμένες απ' αλλού δεν ξέρω βέβαια. Όπως πάλι δεν ξέρω αν για κάθε νόημα έχουμε και την παροιμία του.

Μερικές απ' αυτές:

1. Κατά το μάγουλο και το μπάτσο.
2. Τρεις το γύρω! (ματσαραγγιά, δηλαδή)
3. Ροκοπήθηκε (γύρισε) τσέτζερης και βρήκε το καπάκι.
4. Άλλο Μέτσοβο χωριό (όταν ξεφυτρώνει κι άλλο πράμα μπελαλίτικο).
5. Νίψου κι αποφάγαμαν.
6. Σφουγγίσου κυραφέντη είσαι από ντομάτα.
7. Έλα τάτα να σου δείξω που τόχει η μάνα!
8. Βάλε κ..... κάνε ρόκα.
9. Κομμάτια δώσε στο διακουνιάρη και μη του δείχνεις πόρτες!
10. Μπρις! σαν αυτή απ' το βρακί...
11. Χίλιες νύφες του γαμπρού και χίλιοι γαμπροί της νύφης.
12. Λακιώτης έμπορας ή καπετάνιος Ζαγορίσιος!
13. Έχει τα μάγουλα σαν τον κ.... του διακονιάρη.
14. Τι είν' αυτά που κρέμασες σαν η Λαμπρινή.
15. Περσεύει απ' το Λιάρο να φάει ο Μούργκος.
16. Πάρε γυναίκα όμορφη να βγαίνεις στο σεργιάνι!
17. Ο καλός ο νοικοκύρης το χειμώνα χαίρεται.
18. Η πάστρα είναι μισή αρχοντιά.
19. Νάκαναν όλες οι μύγες μέλι θάτρωγαν κι οι γύφτοι με τα κουλιάρια.
20. Ουί τρώγονται σαν τα κακά προγόγια.

Αρκούδα κατασπαράζει μουλάρι

Πηγή είδησης: Στάθης Μπίρμπος
Ημερομ. γεγονότος: Μ. Δευτέρα 17/4/95

Τόπος γεγονότος: Μανίλι Γρεβενιτίου

Αφού προσωρινά έκανε την ταφή και άφησε πάνω απ' τη γούρνα το σαμάρι.

Το ζώο το ξανασκέφτηκε και την άλλη μέρα, όντας σε ανασφάλεια σιγούρεψε τη λεία για να την καταβροχθίζει σιγά σιγά. Αφού ξέθαψε το μουλάρι τόχωσε παραδίπλα.

Κάτι πράγματα να τρελαίνεσαι!

Βέβαια ο φίλος μου ο Στάθης δεν τρελάθηκε, καλά νάναι ο άνθρωπος, απλώς όταν τον συνάντησα ήταν πολύ επίμονος, "να το γράψεις οπωσδήποτε, επιμένω".

Εμείς, όπως βλέπεις, αγαπητέ Στάθη-το γράψαμε. Εσύ όμως θα μας γράψεις αν αγόρασες άλλο μουλάρι ή τραβάς ποδαρόδρομο;

Συνάντηση όμως στο Μανίλι με την αρκούδα και το αρκουδάκι είχε και ο Γιάννης Πλόσκας.

Πρέπει νάχει κάνει γιατάκι στο Μανίλι για τα καλά!

Γιώργος Δερμάνης

ΤΟ ΠΩΝΥΜΙΚΑ II

του Δημ. Ράιου
Επικούρου Καθηγητή Κλασικής Φιλολογίας
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Με το σημερινό σημείωμα συνεχίζουμε την καταγραφή, ερμηνεία και ετυμολογία των τοπωνυμίων του χωριού μας· στο προηγούμενο φύλλο παρουσιάσαμε επτά περιπτώσεις:

Γρεβενίτι (βλάχ. **Greibenitsă**, από το σλαβ. **grebenu** "πλαγιά βουνού, βράχος").

Παντούρι (βλάχ. **Padure** ή **Pidure** "δάσος", από το λατίν. *palus* και *palude* "έλος, υγρός τόπος με πυκνή βλάστηση"). **Codru** (Μεσοχώρι), από το λατίν. *quadrus* "τετράγωνος". **Γκιγκόρου** (βλάχ. **Gigoru**, από το σλαβ. *bigor* ή *bigar* "πουρί", "σταλακτίτης"). **Ζνιέουρα** (βλάχ. **Zn'eurî**, με σλαβ. ρίζα). **Μοάρα** (Μύλος) από το λατίν. *molla*: "μύλος") και **Φαντανεάλι** (βλάχ. **Findineale**, πληθ. του *findineaua* "μικρή πηγή, βρύση" από το βλάχ. **fîntîna** "βρύση, πηγή" κι αυτό από το λατίν. *fontana* < *fons* "πηγή, βρύση").

Υπενθυμίζουμε πως κάθε είδους βοήθεια (προσθήκες τοπωνυμίων, προτεινόμενες ερμηνείες, σχετικές τοπικές ή οικογενειακές παραδόσεις κ.λπ.) είναι πάντα ευπρόσδεκτη (στη διεύθυνση Ιερ. Γερβασίου 53, 45221 - Γιάννενα - τηλεφ. 0651-38218).

Λα Μπάλτα ή Λαφίντινα ντι λα Μπάλτα (**La [findina di la] Balta**). Μία από τις τρεις βρύσες που βρίσκονται κοντά στο παλιό Χάνι του χωριού, δίκρουνη και με άφθονο (παλιότερα τουλάχιστον...) νερό.

Το τοπων. (που στα ελλην. αποδίδεται "**στη βρύση στη Μπάλτα**") σχηματίστηκε από το έναρθρο βλάχ. θηλ. ουσιαστ. **μπάλτα** (**balta**: "στάσιμο νερό, έλος"), το οποίο δε χρησιμοποιείται πια στην περιοχή ως προσηγορικό (στη θέση του το ελληνικό δάνειο **βάλτου** (<βάλτος). Σχετικά με την καταγωγή της λέξης, άλλοι την ετυμολογούν από το λατίν. *palta* "έλος" (λομβαρδ. *palta*), ενώ άλλοι αναζητούν τη ρίζα της σε ένα υποθετικό ιλλυρικό *baltom* (πληθυντ. *balta*) μέσω του αλβαν. *balitë*. Καθώς η ίδια λέξη χρησιμοποιείται σε όλη τη Βαλκανική Χερσόνησο, και στο Γρεβενίτι δύο άλλα γειτονικά βρυσώνυμα έχουν (όπως θα δούμε μελλοντικά) σλαβ. μάλλον ρίζα (Κρίζια και Λιάσιου) είναι πολύ πιθανό να έχουμε κι εδώ σλαβ. καταγωγή (<αρχ. σλαβ. και βουλγαρ. *blato*).

Λα Φιντίνα ντι λα Καϊμάνι, (**La [findina di la] Kaimani**): ελλην. απόδοση "**στη βρύση στο Καϊμάνη**". Δίκρουνη πέτρινη βρύση με θαυμάσια πρόσφατη ανακαίνιση από το Δασαρχείο Μετσόβου και άφθονα νερά, κοντά στο παλιό Χάνι, στο αριστερό μέρος του δρόμου που οδηγεί προς τα Γιάννενα.

Το βρυσώνυμο παράγεται από το εμπρόθ. βλάχ. ουσιαστ. **fîntina** "βρύση, πηγή" (<λατίν. *fontana*: βλ. και ρουμαν. *fîntina*, ιταλ. *fontana*, γαλλ. *fontaine*, ισπαν. *fuelle*) και το εμπρόθετο τοπων. **Καϊμάνι**, που ο Λαμπρίδης το καταγράφει τον περασμένο αιώνα ως θηλ.: **Καϊμάνα**. Ο τελευταίος τύπος οδηγεί στο τουρκ. **Kaynama** από το ρήμα *Kaynamak* "βράζω, πηγάζω, αναβλύζω" με αντιμετάθεση των συλλαβών *na* και *ma*: η τουρκ. καταγωγή της λέξης ενισχύεται από το γεγονός ότι βρίσκεται σε μια περιοχή, όπου επισημαίνονται και άλλα τουρκ. τοπωνύμια (Χάνι, Τσέγκι, Ντόκου). Επειδή όμως το ίδιο βρυσώνυμο λέγεται κά-

ποτε και **Φιντίνα αλ Καϊμάνη**, το τελευταίο συνθετικό (Καϊμάνη) θα μπορούσε να είναι το κύριο όνομα αυτού που έχτισε ή χρηματοδότησε το χτίσιμο της παλιάς βρύσης.

Λα Φιντίνα ντι λα Τσιέγκε ή ντι ν Τσιέγκε (**La findina di la Tsenge** ή **di Ntsenge**): ελληνική απόδοση: "**στη βρύση στο Τσιέγκι**". Τρίκρουνη σκεπαστή βρύση με άφθονο νερό, στην ομώνυμη συνοικία κοντά στο παλιό Χάνι, βασικός τροφοδότης του ρέματος της Γκούρας. Σύμφωνα με μια σωζόμενη ακόμη εντοιχισμένη πλάκα η βρύση χτίστηκε το 1878 από τον Ιωάννη Πατίκο.

Περιφραστικό βρυσώνυμο από το εμπρόθ. έναρθρο ουσιαστ. **φιντίνα** ("βρύση") και το εμπρόθετο τοπωνύμιο **Τσιέγκε**: το τελευταίο φαίνεται να κατάγεται από τον πληθ. αριθμό του βλάχ. **céngiu** (που με τη σειρά του σχηματίστηκε από το τουρκ. **tchenk**, **-gi** "είδος γάντζου, σιγγελιού"). Η παρουσία του τοπωνυμίου μπορεί να οφείλεται στο ότι κοντά στη βρύση (καθώς η τοποθεσία συγκεντρώνει τα περισσότερα νερά της περιοχής) υπήρχαν παλιά τα σφαγεία του χωριού.

Λα Τόρλου α κάλουι ή ντι λ' Αγίου-Δημήτρη (**La torlu a calui** ή **di L' αγιουδimitri**): στα ελλην. "**Στον τορό του αλόγου ή τ' Αγίου-Δημήτρη**". Βράχος στη ΝΔ είσοδο του χωριού, πάνω στον παλιό δρόμο που οδηγούσε προς τα Γιάννενα και σε μικρή σχετικά απόσταση από την εκκλησία του Αγ. Δημητρίου. Πάνω του διακρίνονται δύο τρύπες στο σχήμα και το μέγεθος που έχει το αποτύπωμα της οπλής του αλόγου.

Σύμφωνα με την τοπική παράδοση το ένα από τα δύο αποτυπώματα οφείλεται στο άλογο του Αγ. Δημητρίου, προστάτη του χωριού· ο τελευταίος σε κάποιες δύσκολες στιγμές εμφανίστηκε έφιππος και στήθηκε σ' αυτό το βράχο, φράζοντας την είσοδο του χωριού και εμποδίζοντας έτσι τους επιδρομείς κατακτητές να το καταστρέψουν! Αντίθετα το δεύτερο ίχνος, λιγότερο πετυχημένο από το πρώτο, έγινε, σύμφωνα πάντα με την ίδια παράδοση, από ντόπιους τεχνίτες, οι οποίοι προσπάθησαν (μάταια όμως!) να μιμηθούν το "ιερό πάτημα". Δίπλα στο βράχο βρίσκεται κι ένα παλιό εικονοστάσι του Αγ. Δημητρίου.

Περιφραστικό τοπωνύμιο από το εμπρόθ. βλάχ. ουσιαστ. **τόρου** (**toru** "ίχνος, πατημασιά" (<ελλην. *τορός* < αρχαίο ελλην. < *τείρω*;) με το επιτασσόμενο άρθρο **lu**, και την έναρθρη γενική του επίσης βλάχ. ουσιαστ. **κάλου** (**calu** "άλογο" από το λατίν. *caballus* "αχθοφόρος ίππος": ισπαν., ιταλ. *caballo*, πορτογαλ. *cavallo*, γαλλ. *cheval*, αλβαν. *calje*, ρουμαν. *cal*, κλπ.).

Λα Σιμτ-Ηλία (**La Simtilia**): ελλην. απόδοση: "**Στον Προφήτ' Ηλία**". Ξωκλήσι του Προφήτη Ηλία πάνω στην ομώνυμη πευκόφυτη κορυφή, στα Β. και σε αρκετή απόσταση από το χωριό.

Από το εμπρόθετο έναρθρο βλάχ. θηλ. αγώνυμο **Σίμτ-Ηλίας**: **Simt'** (*simtu* < λατίν. *sanctus* "άγιος") + **Ilie** (<ελλην. *Ηλίας*). Η αλλαγή του γένους σε θηλυκό οφείλεται μάλλον σε επίδραση του βλάχ. θηλ. ουσιαστ. **μπάσεάρικα** (**băseárica** < λατίν. *basilica*: "βασιλική") "ναός, εκκλησία".

Λα Στι-Μάρια (**La Stimăria**): ελλην. "**Στην**

Παναγία". Τοποθεσίες με εκκλησία της Παναγίας.

Από το εμπρόθετο έναρθρο βλάχ. αγώνυμο **Στί-Μαρίε** (**Sti-Marie** < λατίν. *Sancta Maria* "Αγία Μαρία", "Παναγία").

Λα Στί-Βίνιρι (**La Sti-Viniri**): ελλην. απόδοση "**στη Στί-Βίνιρι**". Τοποθεσία έξω από το χωριό, δίπλα στο δρόμο που οδηγεί στο μοναστήρι της Βουτσάς, όπου διακρίνονται ίχνη παλιού τοίχου και όπου παλιά πρέπει να υπήρχε ξωκκλήσι ή εικόνισμα της Αγ. Παρασκευής.

Από το εμπρόθετο βλάχ. αγώνυμο **Στί-Βίνιρι** (**Sti-Viniri** < λατίν. *sancta Veneri* [*dies*] και *sancta Venere*: "η μέρα Παρασκευής").

Κατά λέξη το αγώνυμο **Στι-Βίνιρι** σημαίνει "Αγία Αφροδίτη", αφού το λατίν. όνομα *Venus* αντιστοιχούσε στο όνομα της θεάς Αφροδίτης. Θυμίζουμε ότι στα ρωμαϊκά χρόνια οι εφτά μέρες της εβδομάδας είχαν ταυτιστεί με τα αστέρια του πλανητικού συστήματος της εποχής· έτσι η Κυριακή ήταν η μέρα του Ήλιου (**Solis dies** πρβλ. το γερμαν. *Sonntag* και το αγγλ. *Sunday*)· αργότερα οι Χριστιανοί αντικατέστησαν τη "μέρα του Ήλιου" με τη "μέρα του Κυρίου, την Κυριακή" (**Dies Dominica**, από όπου το ιταλ. *Domenica*, το γαλλ. *Dimanche*, το ισπαν. *Domingo*, το βλάχ. και ρουμάν. *Duminica*)· η Δευτέρα ήταν η μέρα του Φεγγαριού (**Lunae dies** ιταλ. *Lunedì*, γαλλ. *Lundi*, ισπαν. *Lunes*, βλάχ. και ρουμαν. *Lu'ni* [πρβλ. αγγλ. *Monday*, γερμαν. *Montag*])· η Τρίτη ήταν αφιερωμένη στον Άρη (**Martis dies**: ιταλ. *Martedì*, γαλλ. *Mardi*, ισπαν. *Martes*, ρουμαν. *Marti*, βλάχ. *Marts*)· η Τετάρτη στον Ερμή (**Mercurii dies**: ιταλ. *Mercoledì*, γαλλ. *Mercredi*, ισπαν. *Miercoles*, ρουμαν. *Miercuri*, βλάχ. *N'ercuri*)· η Πέμπτη στον Δία (**Jouis dies** ιταλ. *Giovedì*, γαλλ. *Jeudi*, ισπαν. *Jueves*, ρουμαν. *Joi*, βλάχ. *Gioi*)· η Παρασκευή στην Αφροδίτη (**Veneris dies**: ιταλ. *Venerdì*, γαλλ. *Vendredi*, ισπαν. *Viernes*, ρουμαν. *Vineri*, βλάχ. *Viniri*) και το Σάββατο στον Κρόνο (**Saturni dies**: που αργότερα θα γίνει **Sabbati dies**: γαλλ. *Samedi*, ρουμαν. και βλάχ. *Si mbata*). Όταν αργότερα οι Πατέρες της εκκλησίας θα αντικαταστήσουν στην Ανατολή τα ειδωλολατρικά ονόματα των ημερών με τα σημερινά (Δευτέρα, Τρίτη, κλπ.) η "μέρα της Αφροδίτης", δηλ. η *Viniri* θα γίνει Παρασκευή και (καθώς είχε πια ξεχαστεί η παλιά θεά *Venus* των ειδωλολατρών) η Αγία Παρασκευή θα γίνει στα βλάχ. *Sti-Viniri*!

Λα Κρούτσεα ή Ν Κρούτσε (**La Krutsea** ή **Ngrutse**): Τοποθεσία στη Β. είσοδο του χωριού, στην περιοχή Μπασαρά, όπου παλιά υπήρχε ένας μεγάλος ξύλινος σταυρός. Στο σημείο αυτό (που βρίσκεται μια μεγάλη πέτρα) στάθηκε σύμφωνα με την τοπική παράδοση, ο Άγιος Κοσμάς, για να μιλήσει στους παλιούς κατοίκους του χωριού. Πριν λίγα χρόνια, οι σημερινοί κάτοικοι ξανάστησαν στο ίδιο μέρος ένα μεγάλο ξύλινο σταυρό.

Το τοπωνύμιο από το εμπρόθετο βλάχ. θηλ. ουσιαστ. **κρούτσε** (*crutse* < λατίν. *crux*, αιτιατ. *crucem*: πρβλ. ρουμαν. *cruce*, ιταλ. *croce*, πορτογαλλ. *cruz*, αλβαν. *Krukj*, γαλλ. *croix*) = "σταυρός", που χρησιμοποιείται ως σήμερα από τους βλαχόφωνους της περιοχής.

(Συνεχίζεται)

Τα Γρεβεντάτικα

ΕΜΕΙΣ ΑΓΑΠΑΜΕ ΤΗΝ URSΑ ΜΑΣ, ΑΛΛΑ...

Του Αιμίλιου Διαμάντη

Στο τελευταίο φύλλο της έγκριτης εφημερίδας "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" με ικανοποίηση διάβασα το άρθρο, του αγαπητού και καλού χωριανού, Γιώργου Κεφαλού, με θέμα την αρκούδα.

Ένα μεγάλο μπράβο στον Γιώργο και σε όλους τους χωριανούς που μέχρι σήμερα έχουν καταπιαστεί με θέματα πολύ σοβαρά και ενδιαφέροντα.

Ένα μπράβο, αγαπητοί αναγνώστες, θεωρώ ότι αξίζει στην συντακτική επιτροπή, για το ήθος και το ύφος που διατηρεί αυτή η εφημερίδα και γνωρίζουμε πόσο δύσκολο είναι αυτό πολλές φορές.

Με τη σειρά μου, εφόσον από τη συντακτική επιτροπή θεωρηθεί ωφέλιμο, θα ήθελα να δημοσιευθούν κάποιες απόψεις-προτάσεις, σχετικά με το θέμα της χλωρίδας και της πανίδας του χωριού μας και ιδιαίτερα με την αρκούδα.

Μέχρι το τέλος του 1960, χιλιάδες πρόβατα και άλλα ζωντανά ζούσαν σ' όλα τα βουνά και τα λαγκάδια του χωριού μας. Σιούνταν από κουδούνια, γαυγίσματα και φωνές τα πενταλόνια. Το Μπουρτζόι, τα Παντεμάρια, οι Πλοκιάτες, η Στίνα, το Βορτόπι και η Σιμτηλιά.

Στου Φούφα, κοντά στην Κυράννα, φύσαγαν τα βόδια στο αλέτρι και όλες οι πηγές καθαρισμένες και με την ξυλένια βρύση τους, δρόσιζαν ήμερα και άγρια.

Όλη η ζωή, που σήμερα βρίσκεται στις πόλεις ή δίπλα απ' αυτές, κάποτε βρίσκονταν στα δάση μας.

Έτσι ζούσαν όλα τα άγρια και τα ήμερα μαζί με τον άνθρωπο. Και τότε όλοι έριχναν με τον Γκρα, αλλά οι ροδακινιές ξεφλουδίζονταν από τους λαγούς. Η αρκούδα και τότε έτρωγε από κανένα πρόβατο, αλλά αυτή πλήθυνε. Αλήθεια, εμείς οι παλιότεροι, ξεχνάμε τα ουρλιαχτά των λύκων στην Τούφα! τον Λέοντα το γουρουνόσκυλο το Μαμαγιάννη; τα αγριόγιδα; τις αλεπούδες; που είναι τώρα όλα αυτά! τα σκότωσαν οι τσοπαναράιοι; οι κυνηγοί; τους λύκους τι τους εξαφάνισε; Μήπως η κτηνοτροφία που έγινε οικόσιτη; Τι θα εξαφανίσει τα χελιδόνια, μετά από μερικά χρόνια, αφού τις φωλιές τους καταλαμβάνουν τα σπουργίτια, σαν πιο δυνατά επειδή εμείς χαλάσαμε τα εγκώρια κεραμίδια και δεν έχουν που να κάνουν αλλού φωλιές; Έχουμε γίνει μάρτυρες απελπισίας των χελιδονιών που μόλις κατάκοπα έχτισαν τη φωλιά τους, την παρακολουθούν στη συνέχεια από μα-

κριά.

Ας μην απατώμαστε και μη ρίχνουμε αναθέματα ο ένας στον άλλον. Όλα τα ζωντανά στους αιώνες έζησαν δίπλα στον άνθρωπο. Τώρα ψάχνουν να βρουν τον άνθρωπο και ο ανθρωπίνος πολιτισμός τα διώχνει. Εάν δεν βρούμε τρόπους να αλλάξουμε πορεία, μετά από τα άγρια ζώα και τη φύση θα εκδικηθούμε τον εαυτό μας.

Παλαιότερα με τα νύχια τους και μόνο, τα χιλιάδες πρόβατα έκαναν το χώμα σκόνη και λιπαρό.

Την άνοιξη πρασίνιζε όλος ο τόπος. Νέοι βολβοί, καρποί, βλαστοί, ριζώματα, φαγητό για τα φυτοφάγα και παμφάγα.

Τα πρόβατα και οι φοράδες γένναγαν και άφηναν τα υπολείμματα για λύκους, αλεπούδες, γουρούνια, αρκούδες, κουνάβια. Ξυνόγαλα, τυριά, κοτόπουλα, κουφάρια ζώων, γίνονταν βορά των σαρκοφάγων. Τώρα τι θα φάνε; Ένα μέτρο επίστρωμα έκαναν οι φτέρες, οι βελόνες από πεύκα, τα φύλλα από οξυές και τα κατακείμενα δέντρα.

Είναι αδήρητος ανάγκη τα αγρίμια να μεταναστεύσουν για να βρουν το αυτοκίνητο και να γλείψουν το λίπασμα που άφησε στο χωράφι ο αγρότης. Εάν ανακαλύψουν κανένα κοπαδάκι, σ' αυτό θα ξεσπάσουν και όσο ζήσουν.

Εμείς οι Γρεβεντάτες είμαστε περήφανοι για τις αρκούδες μας. Η Τζιουγκουλίτα μας, ήταν και είναι το αρκουδοκαταφύγιό τους. Ζήσαμε και ζυμώθηκαμε με την καθημερινή παρουσία της αγαπημένης μας URSAS. Με τις τρομάρες που μας έχει δώσει στο λόγο, στα καλαμπόκια μας και στα περγούλια μας. Όλοι μας περιμένουμε να ξημερώσει καλά για να πάμε στις δουλειές μας ώστε να έχει περάσει ΑΥΤΗ.

Με δέος έχει γεμίσει η ψυχούλα μας όταν η γιαγιά μας έλεγε το μύθο της Μαργιώς με τον Στέργιο και πως η νύφη παρακάλεσε το Θεό να την κάνει αρκούδα για να εκδικηθεί την πεθερά της.

Η "ΟΥΡΣΙΤΣΑ" μας όμως κινδυνεύει και κινδυνεύει γιατί άλλαξαν οι προϋποθέσεις επιβίωσής της και όχι για τους λόγους που επικαλούνται ορισμένοι νεομπροστάρηδες. Μερικές απ' αυτές δεν προλαβαίνουν να πάρουν ούτε τα λιπαρά που απαιτούνται για την χειμερία νάρκη τους. Κοιμούνται και δεν ξαναξυπνούν. Νηστικό αρκούδι δεν έχει διάθεση ούτε να χορέψει ούτε να διαιωνίσει το είδος του.

Πρέπει όμως να σωθεί. Πρέπει να ξαναβρεί φράντζες (αγριοφράουλες), τροφή.

Ποιός θα ευαισθητοποιήσει τους διάφορους φορείς για την διάσωσή της;

Ποιος θα δημιουργήσει τις συνθήκες καθαρότητας των δασών μας και την διατροφή της, για την επιβίωσή της;

Εμείς οι Γρεβεντάτες, είμαστε οι πιο κοντινοί της, οι πιο ευαίσθητοι. Εμείς την ΑΓΑΠΑΜΕ.

Μήπως κρίνεται σκόπιμο από το Γρεβενί να ξεκινήσει η πρώτη σπίθα; έστω σαν αρχή, με μια σοβαρή εκδήλωση;

Για το καλό της "ΟΥΡΣΑΣ" μας, και του χωριού μας.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 2η ΣΕΛΙΔΑ

ΟΔΟΝΤΙΚΗ ΤΕΡΗΔΟΝΑ - ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ - ΠΡΟΛΗΨΗ

νται οι ασθενείς να ελέγχουν την επιθυμία τους για γλυκά αποφεύγοντάς τα και ιδίως αυτών που κολλούν στα δόντια (π.χ. μπισκότων) μεταξύ των κυρίως γευμάτων. Η συμβουλή της πλήρους αποφυγής των γλυκών δεν είναι τις περισσότερες περιπτώσεις ρεαλιστική.

Άλλες υποδείξεις που μπορούμε να προτείνουμε κάνοντας τις συστάσεις της διατροφής είναι:

1. Επαινούμε τα καλά σημεία της δίαιτας. Σκοπός μας πρέπει να είναι η ενθάρρυνση παρά η κριτική.

2. Τονίζουμε τον κίνδυνο λήψης τροφής μεταξύ των κυρίως γευμάτων (η συμμετοχή τους στην τερηδογένεση είναι φανερή, γι' αυτό και η ελάττωση πραγματικά συμβάλλει στη μείωση του αριθμού των προσβαλλόντων δοντιών από τα οξέα) όπως και το γεγονός ότι μία δίαιτα που ελέγχει την οδοντική τερηδόνα, ελέγχει επίσης την παχυσαρκία.

3. Εφαρμόζουμε την αντικατάσταση των τερηδογόνων τροφών με άλλες που δεν έχουν τερηδογόνες ιδιότητες. Βάσει ερευνητικών στοιχείων, μόνο το κρέας, το τυρί, τα καρότα και τα καρύδια μπορεί να θεωρηθούν σαν μη τερηδογόνα. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70, τα μήλα θα μπορούσε να έχουν συμπεριληφθεί σε αυτό τον κατάλογο, αλλά πιο πρόσφατη έρευνα δεν το επιτρέπει αυτό. Εν τούτοις, τα μήλα και τα άλλα φρούτα και οι πατάτες, πρέπει να προτιμούνται από τα γλυκά, τα μπισκότα και το κέικ.

Είναι γενικώς παραδεκτό ότι η τερηδόνα αρχίζει από τα οξέα που δημιουργούνται κατά τη βακτηριακή ζύμωση των υδατανθράκων στην οδοντική πλάκα. Κατά συνέπεια μια σημαντική μέθοδος πρόσληψης της τερηδόνας, εκτός από την τήρηση μιας καλής, ισορροπημένης δίαιτας, είναι η αφαίρεση της οδοντικής πλάκας από τα δόντια. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επίσκεψη στον οδοντίατρο για τακτικό έλεγχο και απομάκρυνση της οδοντικής πλάκας, αλλά οπωσδήποτε και σε προσωπικό επίπεδο με το επιμελημένο βούρτσισμα των δοντιών τουλάχιστο μια φορά την ημέρα με μια φθοριούχο οδοντόκρεμα και τη χρήση οδοντιατρικού νήματος.

Με τη χρήση του οδοντιατρικού νήματος, απομακρύνεται η οδοντική πλάκα από τις επιφάνειες του δοντιού, που είναι απρόσιτες στις τρίχες της οδοντόβουρτσας. Κατά ιδανικό τρόπο λοιπόν, το νήμα θα έπρεπε να συνοδεύει το βούρτσισμα των δοντιών σαν μέρος της καθημερινής στοματικής υγιεινής. Παρ' όλα αυτά το οδοντιατρικό νήμα είναι μια τεχνική που προϋποθέτει σημαντική εξάσκηση. Το σημαντικότερο στοιχείο αυτής της τεχνικής είναι οι ήπιες κινήσεις και ειδικά κατά το πέραςμα του νήματος διά μέσου του σημείου επαφής δύο δοντιών. Αποφεύγουμε να το περάσουμε απότομα γιατί έτσι θα τραυματιστούν τα ούλα.

Συνοψίζοντας πρέπει να τονιστεί ότι για να γίνει κατανοητό το μήνυμα για την οδοντική υγεία πρέπει να είναι απλό. Η εκπαίδευση της οδοντικής υγείας έχει επιδιωχθεί στο ευρύ κοινό με διάφορους τρόπους (ειδικές διαφωτιστικές εκστρατείες, εκπαίδευση στα δημοτικά σχολεία, εκπαίδευση στα μαιευτήρια και στι παιδιατρικές κλινικές).

Κάθε προσπάθεια που γίνεται για την εκπαίδευση του λαού, εξαρτάται κατά πολύ από το ανθρωπινό δυναμικό και τις οικονομικές πηγές που υπάρχουν και από την προτεραιότητα που δίδεται σε τέτοιες δραστηριότητες σε σχέση με άλλες από το οδοντιατρικό περιβάλλον.

"ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ"

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙΟΥ

Γραφεία: Γερανίου 41, Αθήνα

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Χ. Τσαλίκης

Χρυσ. Σμύρνης 43-11144 Αθήνα

τηλ. 20.13.108-80.70.787

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Χ. Τσαλίκης, Γ. Δερμάνης, Γ. Κεφαλός

Φωτοστοιχειοθεσία - Οφσσετ

ΧΑΤΖΗΠΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΑΤΗΣ Τηλ.: 27.77.619

ΞΑΝΑΖΩΝΤΑΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ

Τα γραπτά μένουν...

Ο αγαπητός συγχωριανός μας Γιάννης Γαβρέας είναι σχεδόν σε όλους μας γνωστός. Εκείνο που δεν είναι γνωστό είναι ότι ο Γιάννης κρατάει οικογενειακό ιστορικό αρχείο. Ψάχνοντάς το λοιπόν, βρήκε και μας έδωσε δύο κείμενα,

το ένα μια κτηματική αγοραπωλησία και το άλλο ένα προικό. Εμείς τα φωτογραφίσαμε και σας τα παρουσιάζουμε, ευχαριστώντας τον και ευχόμενοι να είναι καλά και να βρει και άλλους μιμητές.

Διά του παρόντος δηλούται ότι η Δημογεροντία της κοινότητος Γρεβενιτίου παρεχώρησεν σήμερα εν Βακουφικόν οικόπεδον κείμενον έξωθεν μαχαλά Σκουκάδες, πλησίον της οικίας των Μαλαμαίων, και το οποίον έχει έκτασιν δέκα πέντε μέτρα το μάκρος και δώδεκα μέτρα το φάρδος και πέραν της εκτάσεως των άνω μέτρων δεν θα δυνηθεί ποτέ να επεκταθεί και το ρηθέν οικόπεδον το παρεχώρησεν εις αυτόν αντί αντιτίμου τριών αργυρών μιντζιτίων τα οποία και τα επλήρωσε σήμερα εις το ταμείον της Εκκλησίας, και θα θεωρείται ο αγοραστής Γεώργιος Γαβρέας, όστις και εμέτρησε τα χρήματα, κύριος αυτού του οικοπέδου να κτίσει οικίαν ή ότι άλλο θελήσει να κάμει, μόνον να μην επεκταθεί πέραν των άνω αναφερομένων μέτρων και αν επεκταθεί, η κοινότης θα τον εμποδίσει. Όθεν και δίδεται το παρόν εις χείρας του ειρημένου Γεωργίου Γαβρέα δι' ασφάλειάν τους.

Εν Γρεβενιτίω την 8 Ιανουαρίου 1899
Οι Δημογέροντες και Επίτροποι
Χρήστος Ι. Πατίκος
Ι. Χ. Παπαβράνος
Ιωάννης Βουλκίδης

Διά του παρόντος δηλούται ότι η Δημογεροντία της κοινότητος Γρεβενιτίου παρεχώρησεν σήμερα εν Βακουφικόν οικόπεδον κείμενον έξωθεν μαχαλά Σκουκάδες, πλησίον της οικίας των Μαλαμαίων, και το οποίον έχει έκτασιν δέκα πέντε μέτρα το μάκρος και δώδεκα μέτρα το φάρδος και πέραν της εκτάσεως των άνω μέτρων δεν θα δυνηθεί ποτέ να επεκταθεί και το ρηθέν οικόπεδον το παρεχώρησεν εις αυτόν αντί αντιτίμου τριών αργυρών μιντζιτίων τα οποία και τα επλήρωσε σήμερα εις το ταμείον της Εκκλησίας, και θα θεωρείται ο αγοραστής Γεώργιος Γαβρέας, όστις και εμέτρησε τα χρήματα, κύριος αυτού του οικοπέδου να κτίσει οικίαν ή ότι άλλο θελήσει να κάμει, μόνον να μην επεκταθεί πέραν των άνω αναφερομένων μέτρων και αν επεκταθεί, η κοινότης θα τον εμποδίσει. Όθεν και δίδεται το παρόν εις χείρας του ειρημένου Γεωργίου Γαβρέα δι' ασφάλειάν τους.

Οι Δημογέροντες και Επίτροποι
Χρήστος Ι. Πατίκος
Ι. Χ. Παπαβράνος
Ιωάννης Βουλκίδης

Απόδειξις

Οι υποφαινόμενοι Χρήστος Αριστείδου Θάνος και η σύζυγος αυτού Αικατερίνη Χρήστου Θάνου, ελάβαμε το προικίον εις ρούχα, ζώα και μετρητά δραχμάς πέντε χιλιάδες (αριθ. 5.000) προερχόμενα εκ της προίκας μας και δεν έχομεν ουδεμίαν απαίτησιν από πατρικήν και μητρικήν κληρονομίαν, άτινα έλαβον μέχρι λεπτού και εξοφλήσαμεν.

Εν Γρεβενιτίω τη 10 (19;) Ιανουαρίου 1931

Οι μάρτυρες
Ιωάννης Χ. Σαχίνης
Νικόλαος Ευθ. Κίτσης
Οι λαβόντες
Χρήστος Θάνος
α.α.

ως αγράμματος υπογράφομαι παρά του εφημεριού μου ιερέως
Ν. Κ. Κατσίκη

Απόδειξις
Οι υποφαινόμενοι Χρήστος Αριστείδου Θάνος και η σύζυγος αυτού Αικατερίνη Χρήστου Θάνου, ελάβαμε το προικίον εις ρούχα, ζώα και μετρητά δραχμάς πέντε χιλιάδες (αριθ. 5.000) προερχόμενα εκ της προίκας μας και δεν έχομεν ουδεμίαν απαίτησιν από πατρικήν και μητρικήν κληρονομίαν, άτινα έλαβον μέχρι λεπτού και εξοφλήσαμεν.
Εν Γρεβενιτίω τη 10 Ιανουαρίου 1931
Οι μάρτυρες
Ιωάννης Χ. Σαχίνης
Νικόλαος Ευθ. Κίτσης
Οι λαβόντες
Χρήστος Θάνος
α.α.
ως αγράμματος υπογράφομαι παρά του εφημεριού μου ιερέως
Ν. Κ. Κατσίκη

ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Στην εφημερίδα "ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ" στο φύλλο του Νοέμβρη 1994 και στη Γιαννιώτικη καθημερινή εφημερίδα "ΗΠΕΙΡΟΣ" της 24/12/94, διαβάσαμε δημοσίευμα του συγγραφέα και λογοτέχνη Λάμπρου Μάλαμα με τίτλο "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ, Ο Χ. ΤΣΑΛΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΤΟΥΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ" από το οποίο, έστω και καθυστερημένα, λόγω έλλειψης χώρου, δημοσιεύουμε αποσπάσματα. Το κίνητρο για αναδημοσίευση είναι η προβολή του χωριού μας και όχι τα ονόματα που αναφέρονται σ' αυτό. Η κριτική είναι δική σας. Ευχαριστούμε τον κ. Λ. Μάλαμα για τα αισθήματά του για το χωριό μας. Να τι γράφει:

Είχαμε κάποτε χαρακτηρίσει απ' όλα τα χωριά του Δυτικού μας Ζαγοριού το Δίκορφο σαν έξοχο περίβλεπτο στεφανοχώρι. Όμως του Ανατολικού μας Ζαγοριού το Γρεβενίτι είναι το πιο ελκυστικό, πολύβλαστο κι αμάραντο πριγκιποχώρι, με βαθιές καταβολές στην ιστορία· αλλά και νεότερες περγαμηνές στην Εθνική Αντίσταση. Οι γερμανοί καταχτητές το εκδικήθηκαν με τη φωτιά. Γιατί πολλοί κάτοικοί του παλικάρια βρέθηκαν τότε στον αγώνα, πολλοί αναδείχτηκαν σε στελέχη και θυσιάστηκαν για την απελευθέρωση του λαού μας. Οι απόγονοί τους διαπρέπουν στην ξενιτιά παντού.

Χωριό με διακριτική αγωνιστική παράδοση. Εύσωμοι, θεριακωμένοι οι Γρεβεντάτες, δυναμικοί και γρανιτένιοι, ανήσυχτοι και δημιουργικοί, για κάθε προκοπή, χαρά και περηφάνεια ηπειρωτική, γνήσια ελληνική, γενιά ευάντοχη που ριζοκρατάει από κείνες τις αρχαίες των πινδοξωμάτων και ορεσίβιων πανωραίων και Νυμφαίων!...

Άξια και δίκαια προβάλλει σήμερα το Γρεβενίτι, με μια ωραία, κομψή και περιποιημένη τρίμηνη τοπική εφημερίδα, με τον φερώνυμο τίτλο της, που επιμελείται και εκδίδει με πολύ ζήλο και μεράκι, πείρα και ταλέντο ο πρόεδρος της Αδελφότητας Γρεβενιτίου.

Σε μορφή και περιεχόμενο της δίνει περισσότερη χάρη, με πολυόμορφη αισθητική διάταξη ύλης και γενική εμφάνιση. Έτσι με την εφημεριδόλα τους αυτή, συνεχίζουν τη νεότερη χωριανική και πολιτιστική τους ιστορία.

Το διαφωτιστικό τους υλικό, είναι τοπικά, πληροφοριακά, άψογο, υπεύθυνο κι αντικειμενικό, με τη διορατική επιστάσια του δημιουργικού και δραστήριου προέδρου της Αδελφότητας. Καημός και επιδίωξή του, η επιτυχία και η σφυρηλάτηση της ενότητας των Γρεβεντάτων. Η καλλιέργεια των πατριωτικών αισθημάτων στις νεότερες γενιές, ο ιερός δεσμός τους με τα πάτρια εδάφη των προγόνων τους.

Βιοτέχνης στην Αθήνα, διακατέχεται από άκρατη τοπολατρεία και ηπειρολατρεία και η ψυχή του είναι αδιάλειπτα δεμένη με το ξακουστό χωριό του.

Έτσι επιβεβαιώνει τη ρήση του Ομήρου ότι: Το γλυκύτερο, το τιμότερο και αγιότερο αγαθό είναι η πατρίδα! Και όπως λέει και ο Κωστής Παλαμάς, πρέπει να αγαπάμε και να τιμάμε πρώτα τις μικρές πατρίδες και στη συ-

νέχεια τη μία, την εθνική και μεγάλη μας πατρίδα. Και είναι πάντα δίκαιος και μνημονεύσιμος ο λόγος του Μαβίλη που, αντικρίζοντας το Γρεβενίτι από το Δρίσκο απέναντί του που άφησε την τελευταία του πνοή στον αγώνα του 1912-13 λέγοντας δακρυσμένος τα κύκνειά λόγια του:

"Πολλές τιμές περίμενα, από τη ζωή. Αλλά τη μεγάλη τιμή να πεθάνω εδώ για την πατρίδα και τη λευτεριά της δεν την περίμενα".

Και στη νοικοκυρεμένη αυτή εφημεριδόλα, θα ταίριαζε στην κορφή σε πλαίσιο ο στίχος του Μαβίλη: "Πατρίδα σαν τον ήλιο σου, ήλιος αλλού δεν λάμπει!"

Αυτόν τον υπέρτατο ιδεώδη σκοπό, πρέπει να ενστερνίζονται με το παράδειγμα του Χρήστου Τσαλίκη, όλες οι κοινωνικές ορ-

γανώσεις της Ηπείρου και της Ελλάδας μας. Για να σπάνε την αδιαφορία και τη μόνωση, την πλήξη και την αποξένωση από τη μυριόποθη ενότητα και τις αδελφικές και ομαδικές χαρές που ξένοι και ντόπιοι απάτριδες, οικονομικοί δυνάστες, μας επιβάλουν με όλα τα φθοροποιά "μέσα" στον καιρό μας...

Ευτυχώς όμως που υπάρχει και η μαγιά της λεβεντορωμιοσύνης, γαλουχημένη με τα ιδανικά της Εθνικής Αντίστασης και της συλλογικής προόδου. Και όλ' οι Έλληνες δεν πρέπει να λησμονούμε τη ρήση των αρχαίων μας σοφών "ἡ ἰσχύς ἐν τῇ ἐνώσει".

Κι ακόμα πως κάθε χαρά τ' ανθρώπου, βρίσκεται μέσα στις χαρές των άλλων, στην κοινωνική και αλληλέγγυα ζωή και όχι στον πονηρό και δύστυχο ατομικισμό του "διαίρει και βασίλευε" της καταθλιπτικής και βασανιστικής ραγιαδοσύνης.

Συγχαιρούμε θερμά τον πρόεδρο της Αδελφότητας Γρεβενιτίου Αθήνας κ. Χρήστο Τσαλίκη, το Δ/κό Συμ/λιο, το συνεργάτη κ. Γ. Δερμάνη και όλους τους συντελεστές αυτής της προσπάθειας, με την ευχή μας νάναι πάντα αντάξιοι απόγονοι του Βράνου Βοζάνη και άλλων διακεκριμένων Γρεβεντάτων για την αδελφότητα των απανταχού συγχωριανών τους και για το τοπικό και μνηματοφόρο πολιτιστικό τους έντυπο.

ΠΡΙΝ 32 ΧΡΟΝΙΑ

Ε.

Α.

Ο Κος και ἡ Κα Κωνσταντίνου Γιαννέλα
καὶ

Ἡ Κα Βασιλικὴ Βουγάνη

Θὰ θεωρήσουν τιμὴν τῶν εὐὰ παρευρεθῆτε εἰς τοὺς γάμους τῶν παιδιῶν τῶν

Ἑλένης καὶ Ἀναστασίου

Τελεοποιούμενος ἐν Γρεβενίῳ τὴν 2αν Δεκεμβρίου 1962 ἡμέραν
Κυριακὴν καὶ ὥραν 3 μ.μ. ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου

Ἐν τῇ οἰκίᾳ

Κωνσταντίνος Γιαννέλας

Διόρθωση!...

Φαίνεται ότι ο μπάρμπα Κώστας ο Γιαννέλας την τελευταία στιγμή αποφάσισε να γίνει η στέψη της κόρης του Ελένης με τον Αναστάσιο Βουγάνη στο σπίτι του.

Έτσι εξηγείται ότι διόρθωσε τα προσκλητήρια και μάλιστα εις άπταιστον καθαρεύουσαν ...εν τη οικία.

Οι λόγοι προφανώς ήταν εθιμικοί, καθότι ήταν και εκκλησιαστικός επίτροπος και με μεγάλη προσφορά.

Να και το ίδιο το προσκλητήριο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο Ιωάννης Ράπτης, γιος του Θεμιστοκλή που υπηρετεί στη Χαλκίδα, απέκτησε πρόσφατα κόρη. Ευχή δική μας να του ζήσει.

ΘΑΝΑΤΟΙ

* Στις 9.1.95 πέθανε στο χωριό η Αφροδίτη Τζουβάρα. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά της.

* Στις 20.4.95 πέθανε στην Κερασούντα Πρεβέζης όπου ζούσε ο συμπατριώτης μας Παπαμάνος Βασίλειος. Θερμά συλλυπητήρια στους συγγενείς του.

* Στις 10.5.95 πέθανε στην Αθήνα η Ευανθία Μότση. Στην οικογένειά της και ιδιαίτερα στο γιο της Γιώργο, που είναι και συνεργάτης της εφημερίδας μας, η συντακτική επιτροπή εκφράζει τα βαθιά της συλλυπητήρια.

* Επίσης (δυστυχώς) στις 30.5.95 πέθανε ο Χριστόφορος Σαχίνης. Στην οικογένειά του θερμά συλλυπητήρια.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ξυρογιάννη Ολυμπία	4000
Ρούση Ελένη (Ιωάννινα)	5000
Γελέκη Βικτωρία (Ιωάννινα)	2000
Χαρτζάβαλος Θεοφάνης (Κέρκυρα)	5000
Παφίλης Αθανάσιος	5000
Τζώρτζης Ιωάννης (χωριό)	5000
Βράστος Βασ. Γεώργιος (χωριό)	5000
Βρακότας Κων.	5000
Σιούλας Χρήστος	6000
Κράλιος Κων. (Ελαφότοπος)	5000

Πολλά ευχαριστώ σε όλους σας
"ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ"

Ο Γεώργιος Καραβίδας, γιος της Ρηνούλας Αρκουμάνη προσέφερε στη μνήμη της 10.000 δραχ. για ενίσχυση της εφημερίδας "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ".

Η χειρονομία του συμπατριώτη μας Δημητρίου Παϊλα που ζει στο Σύννεϋ της Αυστραλίας να στείλει στην κοινότητά μας 40.000 δρχ. για την αναστήλωση της ιεράς μονής της Βουτσάς, μας συγκίνησε όλους μας. Δεν είναι η πρώτη φορά που δείχνει το ενδιαφέρον του, τόσο αυτός όσο και η αδελφή του Καλυψώ που διαβάζουν με πάθος και λαχτάρα "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ".

Ο πρόεδρος κ. Δ. Θεοδωρίκας και ο ιερέας του χωριού καθώς και το Δ.Σ. της Αδελφότητας Γρεβενιτίου εκφράζουν τη βαθιά τους ευγνωμοσύνη για την ενέργειά του αυτή και εύχονται να είναι πάντα καλά και γρήγορα να ανταμώσουμε στο Γρεβενίτι.

Φεβρουάριος 1951. 44 ολόκληρα χρόνια από τότε. Νυφάδες από χιόνια πέσαν στα μαλλιά μας. Ας μην το συζητάμε όμως και ας προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε ο ένας τον άλλο. Πάντως στο κέντρο επάνω διακρίνεται η καλή μας η δασκάλα η Έλλη Πάρτσαλη που στα δύσκολα εκείνα χρόνια στάθηκε σα δεύτερη μάνα μας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ανταπόκριση απ' το χωριό

Την 21.6.95 επισκέφθηκε το χωριό μας Κλιμάκιο της διοικούσας επιτροπής της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ), αποτελούμενη από τους κ. Μπουκουβάλα Πελοπίδα, Χήτα Βασ., Καχριμάνη Αλέκο (Δήμαρχο Μετσόβου), Βασιλείου Αναστ. και κ. Παπαδοπούλου, ως επίσης και από τον κ. Τσολακούδη Δήμο (εκπρόσωπο προγράμματος Νομαρχίας).

Φυσικά παρευρέθησαν όλοι οι κοινοτάρχες και τα ΚΣ της περιοχής του Ανατολικού Ζαγορίου που απαρτίζουν το σύνδεσμο πρόεδρος του οποίου είναι ο κ. Δ. Θεοδωρίκας. Σκοπός ήταν η συζήτηση και πλήρης καταγραφή όλων των προβλημάτων της περιοχής και η πίεση από μέρους της ΤΕΔΚ για τη λύση τους, όσο γρηγορότερα γίνεται. Το βράδυ της ίδιας μέρας παρετέθη δείπνο.

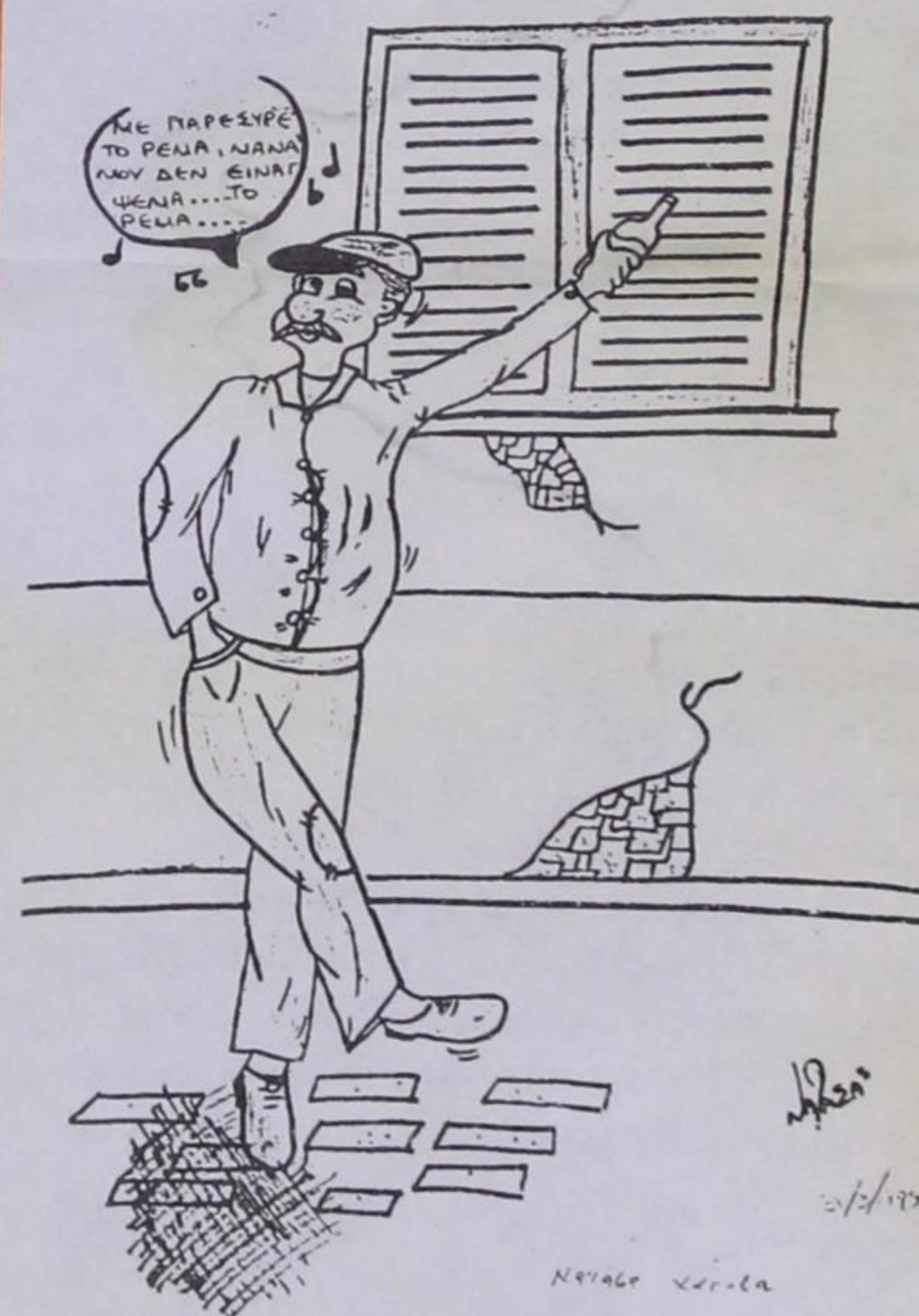
Θερμή παράκληση, τα γράμματα και τα μηνύματα καθώς και τα εμβάσματα να στέλνονται στη διεύθυνση:

Χρ. Τσαλίκη,
Χρυσοστόμου Σμύρνης 43
111 44, Αθήνα

Αγαπητοί συγχωριανοί και φίλοι

Στο επόμενο φύλλο της εφημερίδας μας "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" θα έχετε την ευκαιρία να διαβάσετε σε μετάφραση από τα Τούρκικα (και μάλιστα από παλιά αράπικη γραφή) 5 συμβόλαια-ντοκουμέντα της περιόδου πριν το 1913. Από ποιον και σε ποιον, πως και πότε μεταβιβάστηκαν κτήματα κλπ. (Η μετάφραση ήταν εξαιρετικά δύσκολη λόγω ακριβώς της παλιάς γραφής).

ΤΟ ΣΚΙΤΣΟ ΜΑΣ

Με παρέσυρε το ρέμα,
μάνα μου δεν είναι ψέμα...
το ρέμα..

Της Νατάσσας Χαρόβα

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ

ΠΑΣΧΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ 1995

Όταν τις μνήμες μου γδέρνουν αναμνήσεις από τα παλιά, τρώμαζα στη σκέψη ότι όλα θα τα έβρισκα αλλαγμένα!

Στο μυαλό μου είχε κολλήσει εκείνο το τελευταίο Πάσχα του 1970.

Δεν είναι έτσι. ΟΧΙ, ΟΧΙ, έχουν μείνει, ευτυχώς πολλά έθιμα. Ναι, δε λέω ότι ακόμα τα παιδιά στο χωριό τρέχουν στου Μπενέκου και τις Σκουκάδες ή στη Μουσιουρία να φτιάξουν σφυρίχτρες από καρυδιά, όντας Άνοιξη· εποχή κατάλληλη για το σκοπό αυτό.

Όμως τη Μ. Παρασκευή γευμάτισα σε φιλικό μου σπίτι με βραστές τσουκνίδες πασπαλισμένες με καλαμποκάλευρο, χωρίς λάδι μόνο με ξύδι. Τόθελε αυτό το έθιμο από πολύ παλιά και σήμερα υπάρχουν πολλοί που το τηρούν.

Θα πω ότι το πασχαλιάτικο λαϊκό γλέντι έγινε και φέτος με παραδοσιακούς οργανοπαίχτες που αντέχουν στο χρόνο. Δεξιότατης κλαρινίστας ο Λιασκοβετσινός Γιάννης Μπάκας. Κοντά του παίζει ένας σπουδαγμένος Μετσοβίτης βιολιστής, βιρτουόζος του οργάνου αυτού ο Γιάννης Μπάος. Αυτοί οι άνθρωποι μας διασκεδάζουν καμιά τριανταριά τώρα χρόνια και ξέρουν τα χούγια μας. Θαυμάσιοι καλλιτέχνες και οι υπόλοιποι του συγκροτήματος.

Η "ποταμιά" έχει βαρύ άκουσμα, είναι τραγούδι του γάμου, διαχρονικό τότε και τώρα ίδιο δίνει το κέφι. Ο Μορφωτικός Αναπτυξιακός

Σύλλογος Γρεβενιτίου, με την αξιωσύνη της Νίκης και των άλλων αξίων συνεργατών της, ως συνήθως οργάνωσαν και το φετινό γλέντι.

"Είστε καλεσμένοι μας, σαν Αδελφότητα της Αθήνας στο γλέντι μας" μας είπε η αγαπητή Νίκη Θεοδωρίκα, πρόεδρος του ΜΑΣ στο Μεσοχώρι το βράδυ της Ανάστασης.

Ο γράφων και η Μαρία Βόντινα, που παραβρεθήκαμε, γλεντήσαμε ανάμεσα σε χωριανούς και φίλους. Ζεστό το Πετρίδειο, η εξυπηρέτηση του κόσμου απ' τους νέους του χωριού μας άψογη. Έγινε ένα γλέντι τρικουόβερο.

Επίσημος καλεσμένος κοντά μας και ο πρόεδρος της Κοινότητας Τάκης Θεοδωρίκας και οι αρχές του χωριού. Διακρίναμε κόσμο και από τα γύρω χωριά και κυρίως νέα άτομα.

"Εγώ είμαι το αρχοντόπουλο με τους πολλούς παράδες". Είναι η ώρα 3 το πρωί και από δω και πέρα η πίστα ανήκει στους νέους. Με το τραγούδι αυτό ανοίγει το δεύτερο μέρος του γλεντιού. Είχαμε κουραστεί όμως από τις πολλές ενασχολήσεις των ημερών αρχίσαμε να αποχωρούμε. "ΕΝΩΜΕΝΟΙ ΠΡΟΧΩΡΑΜΕ ΜΠΡΟΣΤΑ". Αυτός είναι ο στόχος του Συλλόγου και ΟΛΩΝ των χωριανών μας ντόπιων και αποδημών.

Ψηλά δέσποζε η φωτογραφία του μεγάλου ευεργέτη μας Γιάννη Πετρίδη, τον νοιώθαμε

Γράφει ο Γιώργος Δερμάνης
κοντά μας. Έτσι όπως η φωτογραφία τον δείχνει χαμογελαστό να παρακολουθεί τα "δρώμενα".

Απ' εδώ εξ απαλών ονύχων μικρά παιδιά ρύθμισαν τα πρώτα βήματά τους, με τη βοήθεια έμπειρων χοροδιδασκάλων, με τα ακούσματα που μας επιβάλλει η ζαγορίσια παράδοση.

Σήμερα, έπειτα από πολλά χρόνια, το χορευτικό του Συλλόγου καθοδηγείται από έμπειρο χοροδιδάσκαλο, παιδί του χωριού μας, το Βασίλη Ράπτη, ένα μεγάλο μπράβο του αξίζει.

Η άλλη μέρα καταναλώθηκε στις Βίζντες (επισκέψεις) στις Γεωργίες-Γιώργους με όλα τα υποκοριστικά που βγάζουν τα ονόματά τους (Γάκης-Γίτσα κλπ.).

Τρίτη 25 του Απρίλη, λουσμένη μεσημεριάτικα στη δροσιά του απόβροχου, η Γρεβεντάτικη γη ξεπετάει τις πρώτες σαλιμέντρες (σαλαμάντρες). Αμήχανες αργά-αργά σε μικρές παρέες ανεβαίνουν τον όχτο του Γιάννη Τζουβάρα. Καθόλου αμήχανος δεν ένιωσα την άλλη μέρα, Τετάρτη, όταν είδα τη Νίκη να κρατάει παραμάσχαλα την εφημερίδα "ΤΟ ΓΡΕΒΕΝΙΤΙ" το 6ο φύλλο και να το μοιράζει σπίτι-σπίτι.

Τόξερα ότι είχε φθάσει γιατί στην Αθήνα τρέχαμε και δε φθάναμε, για να φθάσει στους χωριανούς μας γρήγορα και Πασχαλιάτικα.

ΣΙΑΚΑΔΕΣ ΚΑΙ ΧΟΥΝΕΡΙΑ

Εκείνο το Βαρτόπι αν μπορούσε να μιλήσει σαν πόσες ιστορίες θάχε να μας πει τάχα; Τα χουνέρια που γίνονταν ήταν άλλο πράγμα. Διαβάστε στη συνέχεια τι τράβηξε ο ήρωάς μας από τα πειραχτήρια.

Ήταν πράος και καλοκάγαθος χαρακτήρας και όπως λέμε, "άνθρωπος του Θεού". Μέχρι τα βαθιά του γεράματα οι χωριανοί μόνο καλό λόγο είχαμε να πούμε. Αυτή του η καλοσύνη και η πραότητα στα νιάτα του αποτέλεσε κέντρισμα στα ζιζάνια για διάφορα πειράγματα.

Τούτες οι δυο ιστορίες που ξετυλίχθηκαν στο Βορτόπι του κόστισαν γερή λαχτάρα. Το βράδυ εκείνο είχε αργήσει να βγει και ανέβαινε μόνος του. Η παρέα ως συνήθως την είχε αράξει στο σιάδι και είχε στήσει την κουβέντα όταν κάποιος άκουσε το τσοκάνι από το ζώο. Γνωστός ο ήχος και συμπέραναν ότι ανεβαίνει το θύμα. Το χουνέρι ήταν προσχεδιασμένο και απλά περίμενε τη βραδυά που θα οργανωθεί.

Τη χελώνα την είχαν πιάσει αποβραδής και την είχαν έτοιμη σε πρώτη ζήτηση. Έπιασε λοιπόν το αρχιζιζάνιο που δεν άφηνε άνθρωπο σε χλωρό κλαρί, κόλλησε ένα κερί πάνω στο καύκαλο, το άναψε και την αμόλυσε στο λιβάδι.

Ο άνθρωπος όπως ανέβαινε από τη Στίνα,

ΤΑ ΞΩΤΙΚΑ

μόλις μπήκε στο λιβάδι είδε ένα φωτάκι να κινείται και κέρωσε. Όπως ήταν και θεοφοβούμενος, λάλησε.

– Ουϊ-ουϊ, μάνα, τσι ιάστι αέστου.

(Ουϊ-ουϊ, μάνα, τί είναι ετούτο).

Σαλτάρησε κάτω από το ζώο παίρνοντας δρόμο και φωνάζοντας:

– Ιου χίτς, αρέ, τσι ιάστη αέστου ίου βιτζουϊ;

(Που είστε, αρέ, τι είναι ετούτο που είδα;)

Και δώστου να σταυροκοπιέται λαχταρισμένος.

Όπως ήταν φυσικό η παρέα κρατούσε την κοιλιά από τα γέλια, ενώ το αρχιζιζάνιο έπιασε την χελώνα και του την έδειξε:

– Τσι τι σπαρους, αρέ, ούνα μπράσκα ιρά...

(Τι φοβήθηκες, αρέ, μιά χελώνα ήτανε).

Περιττό να πούμε ότι ο παθών πήρε ένα κοντόξυλο και τον κυνήγαγε για κάμποση ώρα στο λιβάδι. Κάποια στιγμή ηρέμησε και το ρίξε ολοι μαζί στο καλαμπούρι.

Η διαλοπαρέα όμως είδε ότι το ψάρι αγκίστρωσε και σκαρφίζονταν το επόμενο σαλτάρισμα.

Άφησαν και πέρασαν κάμποσες μέρες και του ετοίμασαν το τελειωτικό χτύπημα. Πώς δεν έμεινε σέκος ο άνθρωπος είναι απορίας άξιο.

Σαν την πάτησε την πρώτη φορά φυλάγονταν, ανέβαινε μαζί με την παρέα. Αυτό δεν

Του Γ. Κέφαλου

εμπόδισε όμως κάποιον που τη στιγμή που φιλοκουβέντιαζε με το διπλανό καβάλα στο ζωντανό να του λύσει την ίγλα και να κουτροβαλιαστεί στου Μπασαρά.

Κάποια στιγμή ένα βράδυ ο άνθρωπος πήγε προς νερού του, μην ξέροντας ο έρμος το τι του ετοίμαζαν τα διαόλια.

Γυρίζοντας από το δάσος κόντεψε να μείνει στον τόπο. Είδε μπροστά του στο μονοπάτι ένα φως να βγαίνει μέσα από ένα αλογίσιο καύκαλο. Εσύ αναγνώστη μου τι θα έκανες μισοκοιμισμένος όπως θα ήσουν;

– Ουϊ, Σταμαρία Μάρε, τσι ιάστη μάτα αέστου;

(Ουϊ, Παναγιά Μεγάλη, τι είναι ξανά ετούτο);

Έκατσε κάτω και σταυροκοπιότανε αλαφιασμένος, με την καρδιά του νάχει φτάσει στην Τσίπιανη. Το σκηνικό είχε στηθεί με ένα κεράκι μέσα στο καύκαλο κι όπως ήταν ανάμεσα στα χόρτα φάνταζε εξώκοσμο.

Μία από τα ίδια η παρέα, αλλ' αυτή τη φορά σταμάτησαν τα χουνέρια. Ο άνθρωπος κόντεψε να μείνει στον τόπο.

Πέρασε πολύς καιρός μέχρι να του ξανακάνουν πλάκα και βέβαια ποτέ ξανά τόσο ζόρικη.

"Εκείνο τον καιρό" παρόλη τη φτώχεια και την ανέχεια η διάθεση για καλαμπούρι δεν έλειπε. Τώρα γιατί μωρέ, ενώ τα έχουμε όλα